

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКО-ДІАГНОСТИЧНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті розглянуто проблему формування дослідницько-діагностичних вмінь майбутніх вчителів початкової школи. Розглянуто різні методологічні підходи, проаналізовано погляди вчених на системний, синергетичний, особистісний, діяльнісний, акмеологічний, компетентнісний та аксіологічний підходи. Визначено роль кожного підходу в формуванні дослідницько-діагностичних вмінь майбутніх учителів початкової школи.

Ключові слова: системний підхід; синергетичний підхід; особистісно-діяльнісний підхід; акмеологічний підхід; компетентнісний підхід; аксіологічний підхід; учитель початкової школи; університет.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Якість проведення дослідження проблеми формування дослідницько-діагностичних умінь майбутніх вчителів початкової школи [25] у процесі вивчення психолого-діагностичних дисциплін значної мірою залежить від обраної методологічної основи, адже саме вона відіграє визначальну роль у відображенні позиції дослідника. В тому числі ця позиція передбачає визначення мети дослідження; вивчення об'єкта дослідження; виявлення і розв'язання наявних суперечностей у розвитку досліджуваного процесу; обрання методів дослідження тощо.

Зокрема, під час проведення дослідження проблеми формування дослідницько-діагностичних умінь майбутніх вчителів початкової школи (ПШ) визначено, що методологічну його основу становлять такі підходи: системний, синергетичний, особистісно-діяльнісний, акмеологічний, компетентнісний та аксіологічний.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Системний підхід як спосіб наукового пізнання та практичної діяльності людини вимагає розгляду частин будь-якої системи в нерозривній єдності з нею як певною цілісністю. Тому цей підхід передбачає виділення в процесі дослідження певного системотворного параметра, який обумовлює пошук сукупності компонентів, мережу зв'язків між ним, тобто структуру системи [19, с. 106].

Варто відзначити, що система – це сукупність елементів, які певним чином пов'язані між собою та утворюють певну цілісність. У сучасній науковій літературі зазвичай під системою мають на увазі складні об'єкти, що відзначаються не тільки численністю компонентів, але й їхньою різноплановістю.

Саме наявність певної кількості частин (компонентів) вважають першою характерною ознакою системи.

Другою її характерною ознакою фахівці називають існування між цими компонентами низки визначених зв'язків і відношень, тобто певної внутрішньої організації (структури).

Формулювання цілей статті. Метою нашої статті є аналіз методологічних підходів та визначення роль кожного підходу в формуванні дослідницько-діагностичних вмінь майбутніх учителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед різних систем особливе місце посідають цілісні системи, які, на відміну від сумативних, активно впливають на свої компоненти. У результаті ці компоненти набувають принципово нових характеристик, яких вони не мали до входження в систему. Але водночас елементи системи або позбавляються деяких своїх первинних властивостей, або певною мірою змінюють їх, або взагалі створюють нові частини. Отже, цілісна система є не просто механічною сукупністю певних компонентів, а складним поєднанням, у якому вони органічно пов'язані між собою й тісно взаємодіють у межах цієї системи.

Зауважимо, що в цілісній системі зв'язок між її складовими є більш стійким, ніж зв'язок між кожною частиною та будь-якими зовнішніми об'єктами. Причому зміни одного з компонентів можуть спричинити зміни в інших компонентах чи навіть у всій системі загалом. Окрім того, важливо підкреслити, що система завжди перебуває в певному середовищі. Тому системний підхід забезпечує врахування її взаємозв'язків із навколишнім світом, що дозволяє зробити висновок, що кожна система не тільки містить певні компоненти, які являють собою деякі підсистеми, але й сама є компонентом іншої більшої системи [19, с. 107].

Значущість системного підходу в дослідженні проблеми формування дослідницько-діагностичних умінь майбутніх вчителів (ПШ) полягає в тому, що він дозволяє розкривати зв'язки між структурними компо-

нентами моделі формування дослідницько-діагностичних умінь майбутніх вчителів (ПШ) та її залежністю від зовнішнього середовища (тенденції розвитку вищої освіти, державні нормативні документи, освітні запити населення тощо).

Системний підхід тісно пов'язаний із синергетичним. Як визначено у наукових джерелах, синергетика є наукою про самоорганізацію складних нелінійних відкритих систем різних видів: фізичних, біологічних і соціальних. Під саморегуляцією системи мають на увазі процеси упорядкування (простого, часового чи просторо-часового) у складній системі за рахунок узгодженої взаємодії її складових, тобто упорядкування здійснюється за рахунок внутрішніх факторів, без скерованого впливу ззовні.

У зв'язку з цим застосування синергетичного підходу надає можливість прогнозувати подальший розвиток визначеного об'єкта, не ґрунтуючи свої міркування на аналізі наявної ситуації або перспектив, а, навпаки, виходячи з розуміння віддалених у часі цілей розвитку людини та суспільства в цілому.

Синергетичний підхід – це напрям методології дослідження, пов'язаний зі встановленням і вивченням загальних закономірностей самоорганізації й нелінійного синтезу складних нестабільних і відкритих систем. При цьому під самоорганізацією розуміють процеси просторового, часового чи просторо-часового упорядкування в складній системі за рахунок узгодженої взаємодії її елементів [19, с. 110].

За визначенням Н. Петрової синергетичний підхід передбачає поєднання між абстрактно-логічним та образно-інтуїтивним, раціональним та ірраціональним способами мислення, постулювання хаосу як необхідного творчого елемента самоорганізуючої реальності (хаос та порядок невід'ємні один від одного).

Своєю чергою, таке розуміння вказаного підходу дозволяє поширити його дію на педагогічну реальність. Зокрема, синергетичний підхід утворює «ідею самоорганізації, пробудження власних сил і здібностей майбутнього педагога, ініціювання індивідуальних шляхів розвитку», процесів його самотворення. В ракурсі цього підходу суперечності сприймають не як недоліки, а як внутрішнє джерело змін і розвитку педагогічної системи [14, с. 5–7].

С.Гончаренко і В.Кушнір підкреслюють, що синергетичний підхід дозволяє поєднати закономірність і хаотичність як своєрідні полюси реалізації педагогічного процесу. При чому специфічним є те, що закономірності мають частково нечіткий характер, а хаотичність певною мірою впорядковується [4, с. 4].

Реалізація синергетичного підходу передбачає дослідження саморозвитку й самоорганізації складної відкритої системи в процесі її активної взаємодії із зовнішнім середовищем. Перевагою застосування синергетичного підходу є те, що він забезпечує сприйняття майбутнього фахівця як відкритої системи, яка перебуває в стані відносної рівноваги й має значні потенційні можливості саморозвитку.

Серед різних наукових підходів чільне місце посів також *особистісно-діяльнісний*. В межах реалізації традиційної педагогічної парадигми основною метою

вищої освіти було забезпечення опанування майбутніми фахівцями необхідних для професійної діяльності знань, умінь і навичок.

Низка науковців підкреслює, що провідна ідея гуманізації професійної підготовки полягає в орієнтації її цілей, змісту, методів і форм саме на особистість студента, забезпечення її розвитку, створення сприятливих умов для повноцінної самореалізації [2; 12; 20; 22; 24]. Центральне місце в навчальному посідає студент як унікальна індивідуальність зі своїми персональними особливостями, який має стати активним співавтором педагогічної взаємодії. Це передбачає максимальне врахування індивідуальних інтересів, потреб і життєвих планів кожного майбутнього фахівця, переведення його в позицію активного суб'єкта власного професійного становлення. Причому особливо актуальною ця ідея є для професійної підготовки вчителів, які повинні в майбутньому на практиці реалізовувати особистісно зорієнтовану педагогічну діяльність у школі [19, с. 117; 21; 23].

Інші вчені розглядають особистісний підхід як сукупність концептуальних уявлень, принципів, цільових установок, орієнтацій методико-психодіагностичних та психолого-педагогічних засобів, що сприяють більш глибокому й повному баченню, розумінню особистості вихованця, а на цій основі – його гармонійному розвитку. Застосування цього методологічного принципу спонукає дослідника керуватися комплексними науковими уявленнями про особистість та її структуру, а на підставі цього забезпечувати цілісний розгляд різних психолого-педагогічних феноменів [16, с. 19–20, 29].

Схожу думку висловлює О.Пехота, яка зазначає, що особистісний підхід – це важливий психолого-педагогічний принцип, основу якого становить сукупність теоретичних положень про особистість і методичних засобів, що сприяють її цілісному розумінню, вивченню й гармонійному розвитку. Особистісний підхід можна сприймати як певний методологічний інструментарій, розроблений на основі врахування психолого-педагогічних закономірностей функціонування й розвитку особистості [15, с. 29].

Аналогічні погляди презентує С.Гончаренко, який дав визначення особистісному підходу, як «послідовному ставленню педагога до вихованця як особистості, як до свідомого відповідального суб'єкта і як до суб'єкта виховної взаємодії» [5, с. 343].

Варто відзначити, що в багатьох наукових працях автори акцентують увагу на наявності тісного взаємозв'язку між особистісним і діяльнісним підходами. М. Каган наголошує, що буттям людської істоти якраз і є діяльність, у якій органічно поєднуються «три іпостасі людської істоти як унікальної істоти: природне, соціальне й культурне» [7, с. 106].

О. Леонтьєв зробив висновок про те, що діяльність є основою, засобом і вирішальною умовою розвитку особистості. Діяльність також можна сприймати як процес, у якому здійснюється перехід між полюсами «суб'єкт – об'єкт», причому цей процес охоплює дві протилежні процедури: перехід об'єкта в суб'єктну форму, а водночас – її перехід в об'єктивні результати. Вчений також відзначав, що структура особистості

не зводиться ні до сукупності її психологічних чи соціально-психологічних властивостей, ні до засвоєних нею знань, умінь та навичок. Особистісна сутність кожної конкретної людини проявляється тільки в тій системі діяльності, що реалізується цими знаннями й умінями. Реальним базисом особистості є сукупність суспільних за своєю природою ставлень до навколишнього світу, що формуються діяльністю, а точніше – сукупність різних видів діяльності, і тому в процесі вивчення особистості треба виходити в першу чергу з результатів аналізу тих видів діяльності, до яких вона залучена [8, с. 142].

В. Семиченко висловлює міркування про єдність особистісного й діяльнісного підходів саме в підготовці майбутніх вчителів. Така єдність забезпечує, з одного боку, виконання державного замовлення на підготовку кваліфікованих фахівців, а з другого, – певний етап і засіб життєвого самовизначення студента як особистості, тобто його особистісне становлення [17].

В руслі дослідження особистісно-діяльнісний підхід дозволяє всебічно вивчати структуру особистості та процес її розвитку під час виконання нею різних видів діяльності.

Акмеологічний підхід виявляється в здійсненні комплексного дослідження та оновлення цілісності суб'єкта, який проходить ступінь зрілості, коли всі його характеристики вивчають комплексно, у всіх взаємозв'язках і взаємозалежностях. Даний підхід передбачає цілісність та інтеграцію дослідних, діяльнісних, розвивальних моделей, алгоритмів і технологій.

За В. Максимовою, показником результативності впровадження акмеологічного підходу в освітній процес цілісного розвитку особистості відбивається в сукупності інваріантних показників за різними видами зрілості: дидактичний – навченість, психологічний – мотивація й розвиток пізнавальних процесів і творчих здібностей; валеологічний – стан здоров'я, соціально-педагогічний – духовно-моральні й соціально-ціннісні орієнтації особистості тощо [9, с. 18].

На думку С. Бегідової і С. Хазової, акмеологічний підхід визначається як система принципів, прийомів та методів, що дозволяють розв'язувати акмеологічні проблеми та завдання. У світлі цього впровадження акмеологічного підходу в професійну педагогічну освіту виявляється в спрямованості впливів викладачів на розвиток творчого потенціалу майбутніх учителів, їхньої професійної мотивації та мотивації досягнення успіху в діяльності [3].

Г. Данилова вважає, що реалізація акмеологічного підходу в процесі навчання відбувається шляхом забезпечення формування в його учасників акмеологічної життєвої позиції людини, що передусім проявляється в загальній спрямованості на само актуалізацію, саморозвиток, самовиховання й самовдосконалення в компетентісному, особистісному й морально-духовному напрямках [6]. За В. Максимовою, акмеологічний розвиток педагога являє собою його цілісний професійний розвиток як фахівця й духовно зрілої особистості, а також процеси самовдосконалення, саморозвитку в професійному й особистому духовно-му плані, становлення самосвідомості, рефлексії педа-

гогічної взаємодії та поведінки вчителя як суб'єкта педагогічної праці [10].

Отже, з урахуванням визначення суті поняття «акме» (вершина, пік, оптимум, удосконалення самої людини та всіх її особливостей, зв'язків і відносин) можемо зробити висновок, що важливим показником при досягненні акме є саме динаміка особистісних змін. Акмеологічний підхід також вимагає в процесі формування дослідницько-діагностичних умінь майбутніх вчителів (ПШ) забезпечити актуалізацію їхньої потреби в професійно-особистісному розвитку.

Наголосимо, що у процесі визначення методологічних засад слід враховувати також світові тенденції в розвитку вищої освіти, відносно яких освітній процес повинен здійснюватися на засадах компетентісного підходу.

В. Байденко сприймає компетентісний підхід як один із методів моделювання результатів освіти у вигляді двох груп компетентностей: загальних і предметно-спеціалізованих [1]. Л. Паращенко підкреслює, що реалізація компетентісного підходу і вищої школі забезпечує спрямованість педагогічного процесу на формування в студентів усіх необхідних для професійної й особистісної самореалізації компетентностей. Своєю чергою, О. Малихін наголошує, що загальними принципами компетентісного підходу полягає в зміщенні акценту з накопичення суб'єктами навчання знань, умінь і навичок на розвиток у них спроможності практично діяти, застосовувати індивідуальні техніки й досвід успішних дій у ситуаціях професійної діяльності та соціальної практики [11, с. 22].

Отже, одним з основних завдань професійної підготовки майбутніх учителів є формування в них необхідних в суспільстві компетентностей, центральне місце серед яких посідають ключові та професійні компетентності.

Компетентісний підхід є важливим методологічним принципом вивчення дослідницько-діагностичних умінь майбутніх вчителів, який дозволяє зробити адекватні висновки про рівень сформованості тану дослідницько-діагностичних умінь майбутніх вчителів у процесі вивчення ними психолого-педагогічних дисциплін.

Чільне місце в методологічній базі дослідження проблеми формування дослідницько-діагностичних умінь майбутніх вчителів початкової школи посідає також аксіологічний підхід.

На думку Н. Асташової, аксіологічний підхід являє собою філософсько-педагогічну стратегію, що визначає перспективи подальшого вдосконалення системи освіти, а також шляхи розвитку педагогічної майстерності та використання педагогічних ресурсів для розвитку педагогічної майстерності та використання педагогічних ресурсів для розвитку особистості [19, с. 132].

В. Сластьонін підкреслює, що аксіологічний підхід створює можливість досліджувати різні явища навколишньої реальності з позиції закладених у них можливостей щодо задоволення актуальних потреб людей, а також розв'язувати завдання подальшої гуманізації суспільства в цілому [18, с. 162].

Як зазначає Г. Мелекесов, методологічне значення аксіологічного підходу до виховання й навчання осо-

бистості проявляється в тому, що він розкриває сенс об'єктів і понять у контексті їх співвідношення із соціально значущими цінностями, а також виявляє основні суперечності між ціннісними системами учасників педагогічної взаємодії, усунення яких сприяє збагаченню ціннісних пріоритетів кожного з них [13].

Підґрунтям аксіологічного підходу слугує гуманістична концепція розвитку світу, у якій основною цінністю слугує гуманістична концепція розвитку світу, у якій цінністю є людина. Тому впровадження цього підходу сприяє життєвому та професійному самовизначенню майбутніх учителів, формуванню в них педагогічної культури, розвитку в кожного з них аксіологічного потенціалу – складного динамічного інтегративно-особистісного новоутворення на основі орієнтації на визначені соціально значущі цінності [19, с. 133–134].

Проведення педагогічного дослідження на засадах аксіологічного підходу передбачає виявлення ціннісного потенціалу дослідженого об'єкта; структуруван-

ня сукупності цінностей, що містить у собі поданий об'єкт; визначення педагогічних способів підвищення їхньої значущості для суб'єктів процесу навчання.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. На підставі викладеного можна зробити висновок про те, що впровадження аксіологічного підходу передбачає, що викладачі мають спонукати майбутніх вчителів початкових класів до проведення систематичної діагностики власних навчальних досягнень як основи подальшого професійного самовдосконалення.

На сьогоднішній день учитель початкової школи має виявляти себе не тільки висококваліфікованим фахівцем, але і дослідником, готовим застосовувати в своїй професійній діяльності методики діагностики особистості. Ситуація, яка склалася стала підґрунтям для реалізації вищезгаданих підходів, які своєю чергою, послужили основою методології формування дослідницько-діагностичних умінь майбутніх вчителів початкової школи.

Список використаних джерел

1. Байденко В. И. Выявление состава компетенций выпускников вузов как необходимый этап проектирования ГОС ПВО нового поколения / В. И. Байденко. – М. : Логос, 2006. – 54 с.
2. Балл Г. О. Гуманізація загальної та професійної освіти: суспільна актуальність і психолого-педагогічні орієнтири / Г. О. Балл // Неперервна професійна освіта : проблеми, пошуки, перспективи : монограф. / за ред. І. А. Зязюна. – К. : Вид-во «Віпол», 2000. – С. 134–157.
3. Бегидова С. Н. Акмеологический подход в профессиональной подготовке будущих специалистов [Электронный ресурс] / С. Н. Бегидова, С. А. Хазова. – Режим доступа : http://vestnik.adygnet.ru/files/2008/3/686/begidova2008_3.pdf.
4. Гончаренко С. Педагогічний процес з погляду «філософії XXI ст.» / С. Гончаренко, В. Кушнір // Шлях освіти. – 2005. – № 1. – С. 2–7.
5. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
6. Данилова Г. Професіоналізм педагога на порозі третього тисячоліття / Г. Данилова // Іміджсучасноговчителя. – 2002. – № 10. – С. 3–5.
7. Каган М. С. Системный подход и гуманитарное знание : избранные статьи / М. С. Каган. – Л. : ЛГУ, 1991. – 384 с.
8. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М. : Смысл : Академия, 2004. – 346 с.
9. Максимова В. Н. Акмеология: новое качество образования / В. Н. Максимова // Завуч. – 2004. – № 6. – С. 316.
10. Максимова В. Н. Акмеология: новое качество образования / В. Н. Максимова. – СПб. : ЛОИРО, 2002. – 99 с.
11. Малихін О. В. Педагогічне моделювання системи організації самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів / О. В. Малихін // Молодь і ринок. – 2010. – № 11. – С. 21–27.
12. Малихін О. В. Аспектний аналіз категорій пізнавальна самостійність і пізнавальна активність у контексті організації самостійної навчальної діяльності студентів / О. В. Малихін // Рідна школа. – 2011. – № 3. – С. 25–29.
13. Мелекесов Г. А. Развитие акмеологического потенциала личности будущего учителя : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Г. А. Мелекесов. – Оренбург, 2003. – С. 121–148.
14. Петрова Н. М. Реалізація синергетичного підходу в контексті інновацій в освіті / Н. М. Петрова // Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2014. – № 1. – С. 3–8.
15. Пехота О. М. Особистісно-орієнтована освіта і технології / О. М. Пехота // Наукові праці : зб. наук. пр. – Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2000. – Т. 7. Педагогіка. – С. 29–31.
16. Попова О. В. Особистісно-діяльнісний підхід / О. В. Попова, А. В. Губа // Наукові підходи до педагогічних досліджень / за заг. ред. В. І. Лозової. – Х. : Вид-во Віровець А. П. «Апостроф», 2012. – С. 216–245.
17. Семиченко Н. А. Концепция целостности и ее реализация в профессиональной подготовке будущих учителей : психолого-педагогический аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра псих. наук : спец. : 19.00.07 – «Педагогічна та вікова психологія» / Н. А. Семиченко. – К., 1992. – 48 с.
18. Сластенин В. А. Психология и педагогика / В. А. Сластенин, В. П. Каширин. – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 480 с.
19. Щерблікіна Т. А. Моніторинг навчальних досягнень студентів гуманітарних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів: історія, теорія, практика : монографія / Т. А. Щерблікіна. – Харків : «Смугаста типографія», 2015. – 399 с.
20. Петько Л. В. «Невизначеність якості» з огляду на модернізацію системи освіти в Україні / Л. В. Петько // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2012. – № 3. – С. 56–62.
21. Петько Л. В. Професійна підготовка вчителів початкової освіти та формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л. В. Петько // Інноваційні технології в організації виховної роботи у початковій школі: Тр. Всеукр. наук.-практ. семінару (10 лютого 2016 р.), Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Умань : ФОП Жовтий, 2016. – С. 72–76.

22. Тернопільська В. І. Акмеологічні аспекти формування професійної компетентності майбутнього фахівця // В. І. Тернопільська // Акмеологія – наука XXI століття : матер. IV міжнар. наук.-практ. конф. (30 трав. 2014, м. Київ). – 2014. – С. 323–330.
23. Pet'ko Lyudmila. Preparing higher school graduates in foreshortening of leader competencies for 2020 / Lyudmila Pet'ko // Topical questions of contemporary science: Collection of scientific articles. – Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, MA 02780, United States of America, 2017. – P. 467–472.
24. Matviienko O. Integration of fundamental and practical training future primary school teacher in the context of a new Ukrainian school development / O. Matviienko // Perspectives of research and development: Collection of scientific articles. – SAUL Publishing Ltd, Dublin, Ireland, 2017. – P. 147–150.
25. Zahorulko M. O. The studying of future teachers' research and diagnostic skills a psychological and pedagogical problem // Perspectives of research and development: Collection of scientific articles. – SAUL Publishing Ltd, Dublin, Ireland, 2017. – P. 126–129.

М. А. Загорулько,
Киевский университет имени Бориса Гринченко, г. Киев, Украина

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКО-ДИАГНОСТИЧЕСКИХ УМЕНИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

В статье рассмотрена проблема формирования исследовательско-диагностических умений будущих учителей начальной школы. Рассмотрены различные методологические подходы, проанализированы взгляды ученых на системный, синергетический, личностный, деятельностный, акмеологический, компетентностный и аксиологический подходы. Определена роль каждого подхода в формировании исследовательских и диагностических умений будущих учителей начальной школы.

Ключевые слова: системный подход; синергетический подход; личностный подход; деятельностный подход; акмеологический подход; компетентностный подход; аксиологический подход; учитель начальной школы; университет.

M. Zahorulko,
Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine

METHODOLOGICAL BASIS OF FORMING RESEARCH AND DIAGNOSTIC SKILLS IN FUTURE ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS

The article deals with the problem of forming research and diagnostic skills in future elementary school teachers in the process of studying psychological and pedagogical special disciplines in the conditions of university. Considered different methodological approaches and proved that the quality of the research depends on a large extent of the chosen methodological basis. Author analyzes scientists' views on systemic, synergetic, personal, activity, acmeological, competence and axiological approaches. Determined role of each approach in forming research and diagnostic skills for future primary school teachers in the process of studying psychological and pedagogical special disciplines.

Key words: systemic approach; synergetic approach; personal approach; activity approach; acmeological approach; competence approach; axiological approach; elementary school teachers; university.

Рецензенти: *Мещанінов О. П.*, д-р пед. наук, професор;
Костєва Т. Б., канд. пед. наук, доцент кафедри.

© Загорулько М. О., 2017

Дата надходження статті до редколегії 2.11.17